

Letošnji ljubljanski „jogri“

Obreda umivanja nog so se včeraj, na veliki četrtki, udeležili v ljubljanski stolnici sledeči starčki: Franc Mihelič iz Dolenje vasi pri Ribnici, star 92 let; Janez Vičič iz Ljubljane, star 90 let; Jakob Kozelj iz Senčurja pri Kranju, star 89 let; Janez Metelko z Rake, star 88 let; Matija Peterlin od Sv. Gregorja, star 87 let; Janez Kosec iz Vodice, star 86 let; Alojzij Pittaro iz Ljubljane, star 85 let; Anton Adam iz Borovnice, star 85 let; Tomaž Bitenc iz Ljubljane, star 85 let; Janez Grkman iz Cerkljan pri Kranju, star 81 let; Pavel Cencelj iz Ljubljane, star 81 let; Jakob Grčman iz Ljubljane, star 76 let. Skupna starost starčkov znaša 1025 let.

Vprašanje manjšin v novi Nemčiji

Vse tri manjšine so pri plebiscitu glasovale 100%, „Ja“
Priznanje Slovincem na Koroškem

(Od našega posebnega poročevalca.)

Dunaj, 12. aprila.

Gotovo Vas bo v domovini predvsem zanimal položaj manjšin v novi nemški državi. Odvisen bo predvsem od dveh faktorjev: Od lojalnosti manjšin — ter od dobre volje večine. Kar se prvega tiče, so manjšine svojo lojalnost dovoljno pokazale pri nedeljskem plebiscitu. Dobil sem na Dunaju nekaj zanimivih podatkov, ki jih naše časopisje še ni obravnavalo. Na teritoriju bivše Avstrije žive tri manjšine: slovenska na Koroškem, češkoslovaška na Dunaju in hrvaška na Gradiščanskem (Burgenland).

Slovinci na Koroškem.

so v resnici že dolgo pričakovali narodnosocijalistični prevrat, ki jih tedaj ni presenetil. Kmalu so se tudi znašli v novem položaju. Njihovi zastopniki so se dne 17. marca prvič javili pri novi koroški deželni vladi ter so podali izjavo lojalnosti. Dobili so zagotovilo, da bodo vse njihove ustanove in društva ostala. Dne 23. marca je izšel prvi javni proglas Slovincem na Koroškem za plebiscit. Letosno so intervenirali pri ravnatelju javne varnosti (Sicherheitsdirektorju) ing. Iselhorstu (ki je Nemec iz rajha) zaradi Mohorjeve družbe. Zadeva Mohorjeve družbe se je kmalu uredila in je to premoženje kot nacionalno premoženje ostalo slovenska last brez komisarja. Popravilo so se tudi vse neprijetnosti, povzročene po lokalnih faktorjih glede posojilnic, knjižnic in društev. Priprave za plebiscit slovenske stranke so se vršile s polno paro;

rezultat teh priprav je 10. april ter je izredno zadovoljiv!

Med slovenskimi občinami je cela vrsta tako zvanih »Führergemeinden« — to so občine, ki so 100% glasovale »Ja«. Med njimi je tudi znana slovenska trdnjava Bilčovs! Avstrijsko časopisje na Dunaju to krepko podčrtuje in opozarja, da ni to samo slučaj, da sta dve avstrijski deželi, v katerih je močno zastopana slovenska manjšina (Koroška in Burgenland) dosegli najvišji odstotek »ja« glasov. Obe manjšini sta s tem dokazali svojo popolno lojalnost nasproti državi ter visoko politično zrelost!

Tako poroča avstrijsko časopisje in njegovo priznanje je za Slovence na Koroškem res razveseljujo, saj je prvo, odkar živijo v avstrijski državi. 10. aprila je slovenska manjšina na Koroškem pokazala železno disciplino in s tem dokazala, da ni bilo nasilje zadnjih let v stanju zbegati slovenske vrste. Na drugi strani pa kaže 10. april, da je Slovenska prosvetna zveza v vsakem oziru šla pravilno pot, da je njeno delo v društvenih utrdilo medsebojno povezanost.

To dejstvo daje možnost, da Koroški Slovenci lahko

z nekoliko samozavesti gredo v nove razmere,

seve pa se bo moral tempo dela tudi v njihovih vrstah prilagoditi celotnemu življenju države. Z 10.

aprilom so se zbrisala desetletja trajajoča nasprotja na vseh poljih in ustvarjena je podlaga za sodelovanje Nemcev in Slovincem. Koroški Slovenci upajo, da bo vladna stran držala zagotovila in obljube, ki so jih pred plebiscitom dali zastopniki sedanjega režima. Kulturno delovanje društev se prične na Belo nedeljo.

Položaj gradiščanskih Hrvatov

je bil do sedaj v vsakem oziru zadovoljivejši kakor pa položaj Slovincem na Koroškem. Razmerje med Hrvati in Nemci na Gradiščanskem (Burgenland) je bilo pač zaradi skupne preteklosti — oboji so dolgo dobo živeli in trpeli pod Madžari — zelo prijateljsko. Gradiščanski Hrvati so kmetje in delavci, srednji stan je slabo zastopan, ker se je pod Madžarsko večinoma raznarodil. Gradiščanskim Hrvatom je rešila njihovo narodnost v prvi vrsti duhovščina. Narod na Gradiščanskem je globoko veren. Ko se je po svetovni vojni pričelo narodno delo ter so bili župniki prvi narodni delavci, ni čuda, da so se organizirale kulturne organizacije na konfesionalni podlagi.

V preteklosti so bile rešitev gradiščanskih Hrvatov njihove konfesionalne šole. Imeli so do

sedaj samostojne šolske odbore z župniki kot predsedniki. Ti odbori so bili upravna telesa, ki so izbirala učitelje popolnoma samostojno. Deželni odbor je imel samo pravico, da je imenovanje učitelja zavrnil ali mu je odvzel legitimacijo zaradi protidržavnega delovanja ali pomanjkljive izobrazbe. Tako so imele vse šole svoje hrvaške učitelje, ki jih je plačevala deželna vlada. Gradiščanski Hrvati so imeli za te šole dovolj lastnega učiteljskega naraščaja. Tudi 12 bogoslovcev upravičuje nado, da bo duhovniški naraščaj primeren. Hrvatski jezik se je do sedaj poučeval fakultativno na 2 učiteljskih šolah v Burgenlandu. Kulturno življenje je zlasti zadnja leta postalo silno živahno. Po vojni se je začelo narodno delo z ustanovitvijo »Hrvatskih Novin«, centralna prosvetna organizacija pa je »Hrvatsko kulturno društvo«, ki izdaja vsako leto svoj koledar, knjige, prireja izobraževalne večere ter izdaja tudi »Cerkveno-šolske novince za mladino«. Dijaštvo ima svoje »Djačko kolo«, obstoja še posebej pevška organizacija »Pevački savez«.

Hrvatski pokret na Gradiščanskem je zastopal vedno pravilno politiko — manjšina mora biti veskdar lojalna nasproti državi, v kateri biva. Hrvati so svojo lojalnost in povezanost že dovolj pokazali ob priliki prvega plebiscita, ko so vsi kot en mož glasovali z Nemci za priponitev Gradiščanske od Madžarske k Avstriji. Prejšnji režim bi bil moral pač bolj ceniti to dejstvo ter pripoznati lojalnost hrvaške manjšine, vendar tega ni storil. Gradiščanski Hrvati so bili med vsemi tremi manjšinami prvi, ki so po prevratu podali izjavo lojalnosti ter so izjavili, da bodo vsi glasovali za priključitev Avstrije k Nemčiji. 10. april je pokazal,

da so svojo obljubo držali.

Po službenih podatkih so imeli Hrvati na Gradiščanskem 41.000 volivcev. Glasovali so 100% in niti enega glasu ni bilo pri njih »ne« ali neveljavnega. Lahko se ponosa, da je edino z njihovo zavednostjo dosegla Burgenlandska najvišje število oddanih in »ja« glasov. Dunajska »Reichspost« konstatira zavednost burgenlandskih Hrvatov v posebnem članku, zlasti pa naglašja, da ni bilo med vsemi 40.000 Hrvati niti enega, ki bi bil glasoval z »ne«. Hrvatske vasi so si vse priborile častni naslov »Führergemeinden« — kakor slovenske na Koroškem — ter bodo dobile kot posebno priznanje častno diplomu, podpisano od samega Führerja.

Za bodoče bi gradiščanski Hrvati predvsem hoteli ohraniti svoje šolstvo. Kot že rečeno, so njihove šole konfesionalne. Nemčija pa takih šol ne prizna. Tudi si žele, da bi si obdržali pri deželni vladi na Gradiščanskem svojega šolskega nadzornika, katerega so si šele pred nekaj leti priborili.

Češka manjšina na Dunaju

se nahaja v čisto svojevrednem položaju. Računajo, da je na Dunaju 100.000 Čehov, med temi jih je 70.000 narodno zavednih. Ljudsko štetje, ki se je leta 1934 vršilo v Avstriji, je sicer »uradno« ugotovilo število Čehov z 28.000, toda pravilnost tega štetja so najlepše demantirale sedanje volitve, saj so dobili Čehoslovaki na Dunaju v svoj volilni imenik 24.000 volivcev. Češka manjšina je na Dunaju odlično organizirana, ima svoja številna društva kulturnega, gospodarskega in športnega značaja, ima krasno razvito šolstvo s 40 šolskimi zavodi; med temi so otroški vrtni, ljudske in mešanske šole ter celo dve srednji šoli — realna gimnazija in dvoletna trgovska šola! Avstrijska država jim je vzdrževala samo 8 zavodov, vsi drugi so bili pa zasebni ter jih je vzdrževala manjšina sama. In kakšno so te šole! Ogledal sem si njihovo gimnazijo ter ugotovil, da daleč preseka glede moderne, krasne opreme, učil itd. vse ostale dunajske zavode, da je z našimi v Jugoslaviji sploh ne

primerjam! Njihova telovadna društva, Orli in Sokoli imajo krasne lastne telovadnice.

Prevrat jih je spravil v neprijeten položaj predvsem zaradi plebiscita. Če bi glasovali skupaj z Nemci, potem bi jim Dunajčani naprtili vse »nec glasove ter bi s prestom kazali nanje, češ — samo zaradi Čehoslovakov je toliko glasov proti. Zaradi tega je češka manjšina sama želela, da bi vsi Čehoslovaki glasovali posebej, ločeno od Nemcev. Njihova deputacija se je oglasila pri Gauleiterju Bureklu, mu podala izjavo lojalnosti, ki so jo objavili tudi dunajski češki dnevniki »Videnske novine« in »Videnski denik« ter tednik »Pravda«. Burekel je podal češki deputaciji pomembno izjavo. Dejal je: »Kar zahtevamo Nemci za pripadnike našega naroda v drugih državah, tega ne smemo odvzeti manjšinam, ki žive na teritoriju našo države. Prav tako je obljubil češki deputaciji vso svojo pomoč dunajski župan Neubacher. Velika težava je bila s sestavo volilnega imenika. Čehoslovaška manjšina na Dunaju do sedaj še ni imela svojega kalasra. Zaradi tega so sestavili volilni imenik na podlagi ljudskega štetja iz l. 1934. Kakor rečeno, to štetje ni bilo brezhibno, vendar druge možnosti ni bilo. 100% pomožnih uradnikov mesne občine je delalo 2 dni in 2 noči, da so iz ogromnega milijonskega števila dunajskih prebivalcev izbrali imena češkoslovaških volivcev. Potem pa je vzel zadevo v roke propagandni češki odbor, ki je začel s polno paro. Tudi dunajski Čehi so pokazali odlično disciplino in zavednost. Propagandna zborovanja so bila tako obiskana, da so jih morali podvojiti, delavci in obrtniki so se javljali za pomožno službo ter so vršili agitacijo od osebe do osebe. Dasi so imeli Čehoslovaki premalo volišč ter so komaj zmogli v pravem času odpraviti vse glasovalce, je bil rezultat volitev odličen. Od 24.000 volivcev jih je glasovalo 23.200, od tega pa 30 z »ne«, 30 glasovnic pa je bilo neveljavnih. Zopet je manjšina posekala večino ter je med dunajskimi okraji češkoslovaški okraj Favoriten prvi glede oddaje in pa »ja« glasov.

Glavna skrb manjšin — šolstvo!

Manjšinsko vprašanje je bilo v Avstriji regulirano s saintgermainsko pogodbo o odnosu za češkoslovaško manjšino s pogodbo v Brnu. Na se Avstrija glede slovenske manjšine na Koroškem ni držala pogodbe, zadeve ne spreminja. Nemčija pa je mirovne pogodbe odpovedala in s tem tudi mednarodne obveze napram manjšinam. Uredila pa je vprašanje svojih manjšin (zlasti s Poljsko) z bilateralnimi pogodbami. Sedaj nastopa položaj, da bi bila na pr. nemška manjšina v naši državi zaščitena, ker Jugoslavija še priznava pogodbo v St. Germainu, v Nemčiji pa bi bili rojaki naše krvi brez zakonite zaštite. Toda upanje je, da bo enako kakor s Poljsko. Nemčija z bilateralno pogodbo uredila šolsko vprašanje tudi za Slovence in Hrvate. Tudi se ni znano, ali se bodo narodne manjšine na teritoriju bivše Avstrije pridružile Društvu manjšin v Nemčiji. Omenjeno organizacijo tvorijo v Nemčiji Lužički Srbi, Poljaki, Danci in Litvini. Prav tako je še odprto vprašanje, kdo naj poda iniciativo za ureditev vprašanja manjšin iz bivše Avstrije v novi državi. Ali manjšine same, ali države z njihovo narodnostjo, ali pa naj se čaka na odločitev, ki jo bo izvršila tozadevno Nemčija. Vsekakor bo pa treba delati hitro, ker se vrši preureditev Avstrije z bliskovito naglico in bi bilo pozneje težko korigirati morebitne napake, ki bi morda nastale.

† Inž. Alojzij Praschniker

V noči od 11. na 12. aprila je umrl na Dunaju odlični sin naše domovine: upokojeni ravnatelj južne železnice in inženir g. Alojzij Praschniker. Pokojnik je bil rojen 18. aprila 1857 v Mekinjah pri Kamniku kot sin leta 1899 umrlega, splošno znanege veleposelnika in tovarnarja, in je torej dosegel visoko starost malone 81 let. Posvetil se je inženirskemu stanu ter vstopil v službo pri južni železnici, pri kateri se je zaradi svoje nadarjenosti povzpelo do časti ravnatelja in je kot tak okrog leta 1920 stopil v zaslužni pokoj. Poročil se je v Gradcu leta 1883 z blago, še živečo, leta 1860 rojeno gospo Valerijo Korab, s katero se je z vrnomo skrbjo posvetil svoji družini. Iz tega srečnega zakona je šest še živečih otrok (štiri sinovi in dve hčeri), od katerih si je najčastnejše mesto priboril leta 1884 rojeni g. dr. Kamilo, ki je predaval arheologijo na nemških univerzah v Pragi in v Jeni, sedaj pa predava že nekaj let na Dunaju in je s svojimi spisi in izkopavanji zaslovel med znanstvenim svetom. — Rajnik je bil mož poštenjak, ki ni poznal zahrtnosti. Posebno ga je odlikovala velika ljubezen do rojstnega kraja; še zadnje čase je želel, da bi vsaj še enkrat videl ljubljene Mekinje; a to mu žal ni bilo dano, in bo njegovo truplo na Dunaju na centralnem pokopališču čakalo vstajenja od mrtvih. Odkar je živel v pokojju, je redno do predlanskega leta poletne mesece preživel na svojem lepem posestvu v Mekinjah, dasi je v novembru leta 1934 od kapi zadet deloma ohromel po levi strani telesa. Sicer pa je bilo njegovo bivališče že veliko let na Dunaju.

Marsikak Slovenec se ga bo hvaležno spominjal, ker mu je pomagal do službe ali mu je zboljšal njegov socialni položaj, četudi — kakor je sam tu in tam potožil — jih ni manjkalo, ki so mu dobroto povračevali s plačilom tega sveta — z nehvaležnostjo. Pokojnik je bil vedno veren sin katoliške Cerkve in je tudi svojo družino vzgajal v tem duhu ter se je na smrt lepo pripravil s prejemom svetih zakramentov. Bog mu bodi bogat plačnik za vsa njegova obilna dobra dela! Vsem njegovim preostlim pa bodi izraženo naše globoko sožalje!

Nj. kr. Vis. kneginja Olga na obisku v strežniški šoli Rdečega križa v Belgradu.

C 14 Povsod preizkušena, vedno zanesljiva!

Guma tudi za najtežjo uporabo.
Mogoča največja sigurnost proti spolzkosti vsled globokega profila.
Zmanjšana toplota v gumi vsled vdolane zaštite proti razgrevanju.

Continental

Zastopstva v Dravski banovini: A. GOREC d. z o. z., Ljubljana - Ing. FERD. FRIEDAU, Maribor

Veliki petek krščanskega sveta v 20. stoletju: **Najbolj krvavo stoletje krščanske zgodovine**

Zalostna Mati z mrtvim Sinom v naročju. (Michelangelo: Pietà (marmor) v cerkvi sv. Petra v Rimu, nastal leta 1500.)

Na vso moč je treba naglasiti, da je 20. stol., v katerem živimo, v vsej zgodovini krščanstva najbolj krvavo, dasi ga je minilo komaj ena tretjina. To stoletje je že v svoji prvi tretjini videlo mnogo več krščanske krvi, kakor katerekoli prejšnje stoletje. Dasi so preganjanja kristjanov v dobi rimskega cesarja Dioklecijana bila strašno krvava, mnogo bolj, kakor si moremo misliti, vendar niti tisto preganjanje, niti japonsko preganjanje v 17. stoletju niti od daleč ni bilo tako krvavo kakor preganjanje sedanjega stoletja v Rusiji, Mehiki, Španiji in drugod po svetu.

Le kratko naj omenimo milijone ljudi, ki so zaradi svoje krščanske vere morali na Ruskem v smrt ali pa pregnanstvo, kar je toliko ko smrt.

Dogodki na Španskem so še docela sveži in jih ni treba še posebej naglašati. Pač pa moramo to sliko iz najbolj krvavega stoletja izpopolniti z nekaterimi podatki, ki so morda že pozabljeni.

Najprej naj omenimo usodo kršč. Armencev. Leta 1915 med svetovno vojno so Turki zoper ne oklicali sveto mohamedansko vojno ter so ves armenski narod dobesedno iztrebili z obličja zemlje. Vsa diplomatska prizadevanja, da bi rešila Armence, so bila zaman. Tedaj je bilo umorjenih, postreljenih in pokanih kakih 600.000 krščanskih ljudi. Več ko 40.000 otrok so izrgali njihovim staršem ter so jih nasilno pomohamedanili.

Po svetovni vojni je enaka usoda zadela asirske kristjane, katere so mohamedanski rodovi Male Azije zatrli in uničili.

Kmalu po svetovni vojni so Turki iz Male Azije izgnali vse kristjane in je bilo takrat največje preseljevanje narodov. Ta preselitev milijonov krščanskih Grkov iz Male Azije je imela sicer politično ozadje in ni bila krvava, vendar je s tem bila tako rekoč razkristjanjena dežela, kjer je krščanstvo prav za prav nastalo. Celo pod turško oblastjo so se tamkaj vedno še držali kristjani, 20. stoletje pa je to deželo razkristjanilo.

Omeniti moramo silno preganjanje kristjanov in zlasti katoličanov v Mehiki, ki nikakor še ni kancano. Težave so se začele že leta 1923, ko je bilo z državnimi postavami krščansko bogoslužje dejansko onemogočeno. Leta 1926 so bile tiste postavne še poostre. Ker pa so katoličani vendar opravljali svojo službo božjo, se je vnelo veliko krvavo preganjanje. Še leta 1926 je na primer bilo umorjenih 147 duhovnikov in 100 članov katoliških mehiških mladinskih zvez. Od tega leta pa do leta 1935 je v Mehiki umrlo mučeniške smrti kakih 5300 katoličanov, med njimi 300 duhovnikov. Število duhovnikov bi bilo seveda še mnogo večje, ko bi že poprej ne bili izgnali ve-

like večine duhovnikov. Takrat je umrl mučeniško smrti tudi jezuitski pater Pro, ki se je na njegovo priprošnjo zadnje čase zgodilo več čudežev.

Poleg krvavega preganjanja pa je po raznih državah sveta tudi mnogo nekrvavega, kar pričajo zgledi iz raznih držav Evrope in Amerike. Nkrvavo zatiranje krščanstva in Kristusove Cerkve satansko preprečuje delovanje katoliški Cerkev, omejujejo se pridige, zapirajo duhovniki in zvesti katoličani, zavajajo mladina, ki je nihče ne sme več katoliško vzgajati, niti starši ne. Vse to se dogaja sredi Evrope in tudi v Južni Ameriki. V Urugvaj so že leta 1929 ukiniteli vsako versko vzgojo in so po ruskem vzorcu odpravili tudi nedeljo. Vsak uradnik in delavec dobi svoj prost dan le ob delavnikih, medtem ko mora ob nede-

Španski rdeči begunci se v celih tramah umikajo čez mejo na Francosko. Na sliki vidimo cel polk rdečih vojakov, ki hiti čez mejo. V ozadju vidimo še mejno pregrajo, ob kateri je zbrana že nova množica vojakov, ki bi radi šli čez mejo.

Zakaj je angleški komisar dal zapreti baziliko Božjega groba v Jeruzalemu:

Cerkev Božjega groba v Jeruzalemu v nevarnosti

Britanski komisar je pred kratkim določil, da se bazilika Božjega groba v Jeruzalemu zapre, ker ji po uradnih vestih grozi uničenje. Strokovnjaki so namreč ugotovili, da kupola, rotunda in apsida kažejo znake trohnebe, in sicer v taki meri, da se lahko vsak hip vsa cerkev podre. Že leta 1932 so zapazili trohnenje ter so podprli cerkev s stebri, toda šele po potresu v oktobru mesecu lanskega leta je postal položaj zelo resen ter terja takojšnje poplave. Problem stabilnosti bazilike, katere kupola je okrašena z zlatim križem, ki se vidi z vsakega mesta v Jeruzalemu, je zelo kompliciran, kajti cerkev je bila zgrajena v različnih časih ter v najrazličnejših slogih.

Prvi zarodek stavbe je vzniknil takoj nato, ko je sveta Helena, Konstantinova mati, na svetem mestu, kjer je bilo po smrti položeno Kristusovo telo, našla tudi sveti križ. Tedaj so postavili rotundo, ki je oklepala samo grob, pa tudi baziliko, od katere je ostalo v današnjem času samo malo spominov. Perzi so leta 614 podrli te ostanke ter na njih mestu sezidali tri lepe cerkve. Hram Vstajenja, ki je bil nad grobom, je imel tudi kupolo. Po letu 1000 so se te stavbe deloma podirle ter so bile — kolikor jih je ostalo — popravljene. Ko so kmalu potem križarji zavzeli sveto mesto, so spoznali te stavbe za neprimerne, da bi krasile

božji grob, ter so v začetku XII. zgradili mogočno cerkev, ki je vezala vse prejšnje tri cerkvice.

In ta veliki hram je kljub vsem poznejšim popravilom in spremembam ostal v bistvu še danes nedotaknjen. Že večkrat je grozil, da se podre, pa so ga leta 1700 zopet deloma popravili. Na začetku preteklega stoletja je bazilika zgorela. Tedaj so jo restavrirali grški arhitekti, toda bili so tako neizobraženi, da je bilo pri tej obnovi mnogo najdragocenejših spominov, zgodovinskih in umetniških, uničenih. Da, celo zidarsko delo samo je bilo tako nesolidno, da je postalo vzrok marsikaterim poznejšim škodam. Kupolo so temeljito

Uničevanje na Španskem

Boji na španskih bojiščih ne mirujejo, kakor bi človek sklepal iz piščih poročil, ki prihajajo od tam. Pri Tortosi beli zavzemajo goro za goro, ker je republikanski odpor tukaj silno hud ter oster. Tudi na fronti med Lerido in Trempom so hudi boji. Ko je navarski zbor zasedel več krajev na tem delu fronte, je naletel v več krajih na velike zločine, ki so jih bili rdeči tukaj zagrešili, preden so se umaknili.

Iz Barcelone poročajo, da so zadnje dni rdeči tamkaj ustrelili dva duhovnika, ki sta bila obsojena na smrt, ker so ju obdolžili, češ da sta zaradi zmaga belih čet v cerkvi darovala vsa zase zažalno sv. mašo.

Ljudje, ki so pribežali na stran belih iz okolice Tortose, pripovedujejo, da sovjetske čete v obmorskih mestih izvajajo strašno strahovalo nad tamkajšnjim prebivalstvom. Pripovedujejo pa tudi, da so rdeči sklenili zastrupiti vse vodnjake in vodovode v dolini reke Ebro, če bi se morali umakniti belim četam.

Na estramadurski fronti so neke noči rdeči v nenadnem napadu zavzeli kraj Carrascalejo, ki je bil dotlej v rokah belih. Dokler bi ne prišla na pomoč, se je posadka belih utaborila v tamkajšnji cerkvi in se od tam branila. Ker rdeči niso mogli zavzeti in razgnati te utrjene postojanke, so navalili na civilno prebivalstvo ter so v nekaj urah poklali vse moške in ženske ter niti 4- do 6-letnim otročičem niso prizanesli. Ko je prišla pomoč in so rdeče vrgli iz vasi, so beli vojaki našli na cestah cele kupe trupel, ki so nekatera bila docela razmesarjena. Rdeči so pomorili cele družine ter so matere in očete klali pred očmi njihovim otrokom.

Tudi v kraju San Salvador, kamor so beli prišli v nedeljo, so na cestah našli razmesarjena trupla meščanov, ki so bili umorjeni od rdečih, preden so jih beli vrgli iz mesta.

Rdeči so razdeljali in požgali tudi sloveči samostan v Sijeni, ki je bil zgrajen v 13. stoletju in kjer so bile shranjene velike umetnine. Te umetnine so rdeči deloma pokradli, deloma pa so jih uničili.

„Nisem blazen, pač pa ustreljen!“

Med krvavimi dogodki španske državljanske vojne jih je toliko, ki človeka pretresejo. Ker pa se vrste kar drug za drugim, človek otopi vprčo tolike nesreče. Pretresljivo novico sporočajo sedaj iz severne Španije, kjer so beli pred kratkim zasedli mnogo ozemlja. Dopisnik „United Press“ poroča iz glavnega stana nacionalne vojske:

Skale v obliki gob. V luki Vhangaroe na Novi Zelandiji stoje ob vhodu v luko tele skale, ki jih hodijo gledat ljudje od vseh strani sveta. Skale imajo obliko gob.

popravili leta 1818 arhitekti raznih narodnosti, na podlagi sporazuma med Francozi, Rusi in Turki.

Vzrok največjih škod pa je bilo dejstvo, da je božji grob skozi več stoletij bil v upravi pripadnikov raznih krščanskih veroizpovedi, ki so različno gospodarili v različnih delih stavbe, prizidavajoč jih v svojem smislu in po svojih potrebah, brez ozira na celotno stavbo. Po potresu leta 1927 je odločil britanski komisar, da se mora popraviti kupola nad grškim korom, toda med popravilom se je pokazalo, da popravilo grozi podreti vso stavbo, zaradi česar so prenehali z njim, obenem pa naročili vsem cerkvam, ki upravljajo celotno stavbo, naj se dogovore, kako popraviti vso cerkev. — Katoliška cerkev je popravilo poverila arhitektu Maragonimu, ki je vso stavbo temeljito preštudiral in ugotovil, da ne grozi nevarnost vsej stavbi zaradi teže nove kupole nad grškim korom, če bodo popravljene stebri ob rotundi, izmed katerih so nekateri še ostanki prvotne stavbe. Potrdil je, da so nekatere poplave iz začetka XIX. stoletja nesolidne in slabe. Tako se je zgodilo prvokrat v zgodovini bazilike Božjega groba, da je po zaslugi katoliške cerkvene uprave bila strokovno preštudirana vsa zaveza s stavbo in podani načrti za celotno restavracijo in obnovo. Da pa ta obnova ni še bila izvedena, je vidno iz prepovedi britanskega komisarja, ki je letos prepovedal vsak vstop v baziliko, kar je tem bolestejše, ker se obredi velikega tedna ne bodo mogli opravljati v baziliki nad svetim grobom, v veliko žalost tisočim romarjem, ki prihajajo vsako leto na to sveto mesto.

Prepoved je bila dana na podlagi čl. 13 ustavnega akta, ki nalaga pokrovitelju, v tem primeru Angliji, da mora skrbeti za cerkev in varnost stavb, ki so določeni v Palestini za sveta mesta. Toda problem obnove je bolj zamotan, kakor se misli. Angleški komisar je izjavil, da ne more započeti teh restavracijskih del z davki nekrščanskih pripadnikov občine, niti palestinskih ali angleških državljanov, izmed šestih krščanskih cerkva, ki upravljajo sveti hram, pa bi bila edino katoliška cerkev zmožna voditi popravila, medtem ko se ostale cerkve bore proti temu, da bi katoliška Cerkev sama izvedla obnovo po svojih načrtih. Visoki komisar je zato sklical sejo zastopnikov vseh šestih cerkva, ki naj odločijo, kako naj bi se to vsem kristjanom sveto mesto moglo čimprej in čim boljše popraviti.

Razpadanje bazilike Božjega groba v Jeruzalemu izpričuje tragično sodobnega krščanskega sveta in na vso moč podčrtava žalostno velikega petka krščanskih narodov v 20. stoletju.

IVANHOE

Št. 105.

Zunanja utrdba je padla

Rebeka se je kar tresla od razburjenja. »Tako, sedaj omahuje! Sedaj pa pada!«

»Kdo? Ali Front de Boeuf?«

»Da, on! Njegovi pa pritiskajo svojemu vodji na pomoč! Briand jih vodi. Sedaj ga vlečejo skozi grajska vrata noter.«

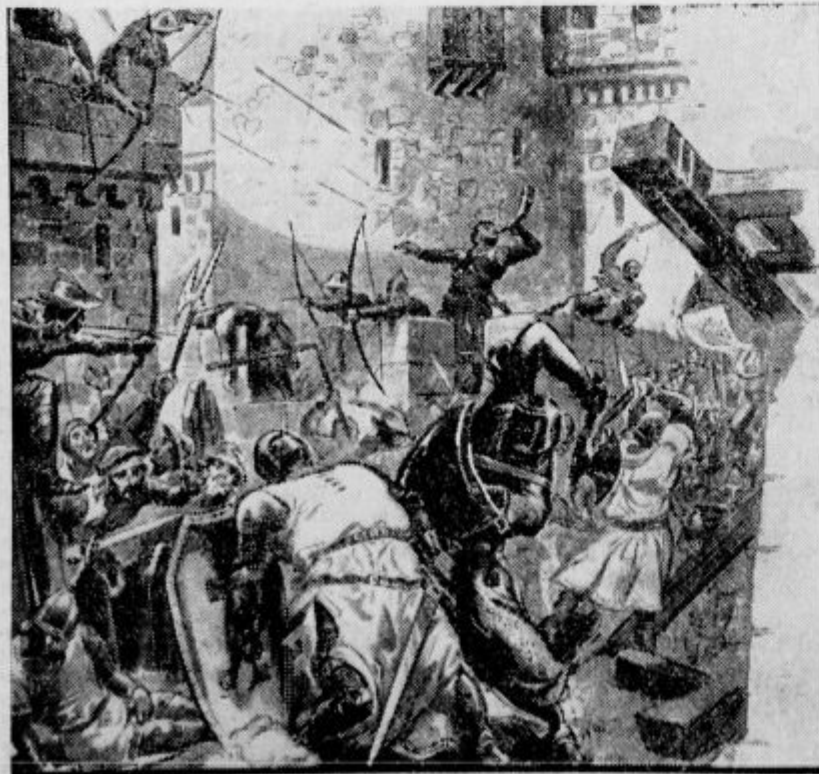
»In kaj še?«

»Posadka zunanje utrdbe je premagana. Leštev naskakovalcev nihče več ne prevrača. Naskakovalci že plezajo po plečih svojih tovarišev na obzidje. Brambovci jim še mečejo kamenje in tramovje na glave. Kdor pade, ga takoj namoči nov tovarš. Moj Bog, zakaj dopuščas tako krutost?«

»Sedaj ni časa jokati, dekle! Ali kmale dobro napredujejo?«

»Da, dobro! Črni vitez že zopet drvi naprej. Kamenje in tramovje, ki leti od zgoraj, mu ne more do živga.«

»Pri svetem Juriju! In sem mislil, da je v vsej Angliji samo en mož, ki zmore kaj takega!«

Otrok toži mater zaradi povere

Iz Hollywooda poročajo, da je nekdanji otroški filmski igralec Jackie Coogan, ki je menda judovski pokolenja, vložil zoper svojo mater in očima tožbo, v kateri trdi, da sta mu mati in oče poverila lansko leto 4 milijone dolarjev. To bi bilo v našem denarju blizu 200 milij. din.

Ves nesmisel modernega pojmovanja sveta in življenja se vidi že iz tega, da je majhen otrok mogel zaslužiti toliko, da mu je kdo samo v enem letu mogel poveriti 200 milijonov dolarjev. Fant dandanes sicer ni več otrok, vendar še ni dorasel mladenič. Zato se od filmskih mogočjakov razvajanemu fantiču zdi za malo, če njegova mati gospodinja z denarjem, ki so mu ga nasuli v naročje filmski špekulanti.

Vere na Letonskem

Mala republika Letonija ima dva milijona prebivalcev. Med njimi je 477.000 katoličanov in 1.000.000 protestantov ter 180.000 pravoslavni.

Lelošnji ljubljanski „jogri“

Obreda umivanja nog so se včeraj, na veliki četrtak, udeležili v ljubljanski stolnici sledeči starčki: Franc Mihelič iz Dolenje vasi pri Ribnici, star 92 let; Janez Vičič iz Ljubljane, star 90 let; Jakob Kozelj iz Senčurja pri Kranju, star 89 let; Janez Metelko z Rake, star 88 let; Matija Peterlin od Sv. Gregorja, star 87 let; Janez Kosce iz Vodice, star 86 let; Alojzij Pittaro iz Ljubljane, star 85 let; Anton Adam iz Borovnice, star 85 let; Tomaž Bitenc iz Ljubljane, star 85 let; Janez Grkman iz Cerkljan pri Kranju, star 81 let; Pavel Cencelj iz Ljubljane, star 81 let; Jakob Grčman iz Ljubljane, star 76 let. Skupna starost starčkov znaša 1025 let.

Vprašanje manjšin v novi Nemčiji

Vse tri manjšine so pri plebiscitu glasovale 100% „Ja“
Priznanje Slovencev na Koroškem

(Od našega posebnega poročevalca.)

Dunaj, 12. aprila.

Gotovo vas bo v domovini predvsem zanimal položaj manjšin v novi nemški državi. Odvisen bo predvsem od dveh faktorjev: Od lojalnosti manjšin — ter od dobre volje večine. Kar se prvega tiče, so manjšine svojo lojalnost dovoljno pokazale pri nedeljskem plebiscitu. Dobil sem na Dunaju nekaj zanimivih podatkov, ki jih naše časopise še ni obravnavalo. Na teritoriju bivše Avstrije žive tri manjšine: slovenska na Koroškem, češkoslovaška na Dunaju in hrvaška na Gradiščanskem (Burgenland).

Slovenci na Koroškem.

so v resnici že dolgo pričakovali narodnosocijalistični prevrat, ki jih tedaj ni presenetil. Kmalu so se tudi znašli v novem položaju. Njihovi zastopniki so se dne 17. marca prvič javili pri novi koroški deželni vladi ter so podali izjavo lojalnosti. Dobil so zagotovilo, da bodo vse njihove ustanove in društva ostala. Dne 23. marca je izšel prvi javni proglas Slovencev na Koroškem za plebiscit. Istosčasno so intervenirali pri ravnatelju javne varnosti (Sicherheitsdirektor) ing. Iselhorstu (ki je Nemec iz rajha) zaradi Mohorjeve družbe. Zadeva Mohorjeve družbe se je kmalu uredila in je to premoženje kot nacionalno premoženje ostalo slovenska last brez komisarja. Popravilo so se tudi vse neprijetosti, povzročene po lokalnih faktorjih glede posojilnic, knjižnic in društev. Priprave za plebiscit slovenske stranke so se vršile s polno paro;

rezultat teh priprav je 10. april ter je izredno zadovoljiv!

Med slovenskimi občinami je cela vrsta tako zvanih »Führergemeinden« — to so občine, ki so 100% glasovale »Ja«. Med njimi je tudi znana slovenska trdnjava Bilčovs! Avstrijsko časopise na Dunaju to krepko podčrtuje in opozarja, da ni to samo slučaj, da sta dve avstrijski deželi, v katerih je močno zastopana slovenska manjšina (Koroška in Burgenland) dosegli najvišji odstotek »ja« glasov. Obe manjšini sta s tem dokazali svojo popolno lojalnost nasproti državi ter visoko politično zrelost!

Tako poroča avstrijsko časopise in njegovo priznanje je za Slovence na Koroškem res razveseljujoče, saj je prvo, odkar živijo v avstrijski državi. 10. aprila je slovenska manjšina na Koroškem pokazala železno disciplino in s tem dokazala, da ni bilo nasilje zadnjih let v stanju zbegati slovenske vrste. Na drugi strani pa pokazuje 10. april, da je Slovenska prosvetna zveza v vsakem oziru šla pravilno pot, da je njeno delo v društvenih utrdilo medsebojno povezanost.

To dejstvo daje možnost, da Koroški Slovenci lahko

z nekoliko samozavesti gredo v nove razmere,

seve pa se bo moral tempo dela tudi v njihovih vrstah prilagoditi celotnemu življenju države. Z 10.

aprilom so se zbrisala desetletja trajajoča nasprotja na vseh poljih in ustvarjena je podlaga za sodelovanje Nemcev in Slovencev. Koroški Slovenci upajo, da bo vladna stran držala zagotovila in obljube, ki so jih pred plebiscitom dali zastopniki sedanjega režima. Kulturno delovanje društev se prične na Belo nedeljo.

Položaj gradiščanskih Hrvatov

je bil do sedaj v vsakem oziru zadovoljivejši kakor pa položaj Slovencev na Koroškem. Razmerje med Hrvati in Nemci na Gradiščanskem (Burgenland) je bilo pač zaradi skupne preteklosti — oboji so dolgo dobo živeli in trpeli pod Madžari — zelo prijateljsko. Gradiščanski Hrvati so kmetje in delavci, srednji stan je slabo zastopan, ker se je pod Madžarsko večinoma raznarodil. Gradiščanskim Hrvatom je rešila njihovo narodnost v prvi vrsti duhovščina. Narod na Gradiščanskem je globoko veren. Ko se je po svetovni vojni pričelo narodno delo ter so bili župniki prvi narodni delavci, ni čuda, da so se organizirale kulturne organizacije na konfesionalni podlagi.

V preteklosti so bile rešitev gradiščanskih Hrvatov njihove konfesionalne šole. Imeli so do

sedaj samostojne šolske odbore z župniki kot predsedniki. Ti odbori so bili upravna telesa, ki so izbirala učitelje popolnoma samostojno. Deželni odbor je imel samo pravico, da je imenovanje učitelja zavrnil ali mu je odvzel legitimacijo zaradi protidržavnega delovanja ali pomanjkljive izobrazbe. Tako so imele vse šole svoje hrvaške učitelje, ki jih je plačevala deželna vlada. Gradiščanski Hrvati so imeli za te šole dovolj lastnega učiteljskega naraščaja. Tudi 12 bogoslovcev upravlja nado, da bo duhovniški naraščaj primeren. Hrvatski jezik se je do sedaj poučeval fakultativno na 2 učiteljskih šolah v Burgenlandu. Kulturno življenje je zlasti zadnja leta postalo silno živahno. Po vojni se je začelo narodno delo z ustanovitvijo »Hrvatskih Novin«, centralna prosvetna organizacija pa je »Hrvatsko kulturno društvo«, ki izdaja vsako leto svoj koledar, knjige, prireja izobraževalne večere ter izdaja tudi »Cerkveno-šolske novince za mladino«. Dijaštvo ima svoje »Djaško kolos«, obstoja še posebej pevška organizacija »Pevački savez«.

Hrvatski pokret na Gradiščanskem je zastopal vedno pravilno politiko — manjšina mora biti vedno lojalna nasproti državi, v kateri biva. Hrvati so svojo lojalnost in povezanost že dovolj pokazali ob priliki prvega plebiscita, ko so vsi kot en mož glasovali z Nemci za priponitev Gradiščanske od Madžarske k Avstriji. Prejani režim bi bil moral pač bolj ceniti to dejstvo ter pripoznati lojalnost hrvaške manjšine, vendar tega ni storil. Gradiščanski Hrvati so bili med vsemi tremi manjšinami prvi, ki so po prevratu podali izjavo lojalnosti ter so izjavili, da bodo vsi glasovali za priključitev Avstrije k Nemčiji. 10. april je pokazal,

da so svojo obljubo držali.

Po službenih podatkih so imeli Hrvati na Gradiščanskem 41.000 volivcev. Glasovali so 100% in niti enega glasu ni bilo pri njih »ne« ali neveljavnega. Lahko se ponašajo, da je edino z njihovo zavednostjo dosegla Burgenlandska najvišje število oddanih in »ja« glasov. Dunajski »Reichspost« konstatira zavednost burgenlandskih Hrvatov v posebnem članku, zlasti pa naglašja, da ni bilo med vsemi 40.000 Hrvati niti enega, ki bi bil glasoval z »ne«. Hrvatske vasi so si vse priborile častni naslov »Führergemeinde« — kakor slovenske na Koroškem — ter bodo dobile kot posebno priznanje častno diplomu, podpisano od samega Führerja.

Za bodoče bi gradiščanski Hrvati predvsem hoteli ohraniti svoje šolstvo. Kot že rečeno, so njihove šole konfesionalne. Nemčija pa takih šol ne prizna. Tudi si žele, da bi si obdržali pri deželni vladi na Gradiščanskem svojega šolskega nadzornika, katerega so si šele pred nekaj leti priborili.

Češka manjšina na Dunaju

se nahaja v čisto svojevrednem položaju. Računajo, da je na Dunaju 100.000 Čehov, med temi jih je 70.000 narodno zavednih. Ljudsko štetje, ki se je leta 1934 vršilo v Avstriji, je sicer »uradno« ugotovilo število Čehov z 28.000, toda pravilnost tega štetja so najpogostje demantirale sedanje volitve, saj so dobili Čehoslovaki na Dunaju v svoj volilni imenik 24.000 volilcev. Češka manjšina je na Dunaju odlično organizirana, ima svoja številna društva kulturnega, gospodarskega in športnega značaja, ima krasno razvito šolstvo s 40 šolskimi zavodi; med temi so otroški vrtci, ljudske in mešanske šole ter celo dve srednji šoli — realna gimnazija in dvoletna trgovska šola! Avstrijska država jim je vzdrževala samo 8 zavodov, vsi drugi so bili pa zasebni ter jih je vzdrževala manjšina sama. In kakšne so te šole! Ogledal sem si njihovo gimnazijo ter ugotovil, da daleč preseka glede moderne, krasne opreme, učil itd. vse ostale dunajske zavode, da je z našimi v Jugoslaviji sploh ne

primerjam! Njihova telovadna društva, Orli in Sokoli imajo krasne lastne telovadnice.

Prevrat jih je spravil v neprijeten položaj predvsem zaradi plebiscita. Če bi glasovali skupaj z Nemci, potem bi jim Dunajčani naprtili vse »nec« glasove ter bi s prstom kazali nanje, češ — samo zaradi Čehoslovakov je toliko glasov proti. Zaradi tega je češka manjšina sama želela, da bi vsi Čehoslovaki glasovali posebej, ločeno od Nemcev. Njihova deputacija se je oglasila pri Gauleiterju Bureklu, mu podala izjavo lojalnosti, ki so jo objavili tudi dunajski češki dnevnik »Videnske novine« in »Videnski denik« ter tednik »Pravda«. Burekel je podal češki deputaciji pomembno izjavo. Dejal je: »Kar zahtevamo Nemci za pripadnike našega naroda v drugih državah, tega ne smemo odvzeti manjšinam, ki žive na teritoriju naše države. Prav tako je obljubil češki deputaciji vso svojo pomoč dunajski župan Neubacher. Velika težava je bila s sestavo volilnega imenika. Čehoslovaška manjšina na Dunaju do sedaj še ni imela svojega katastra. Zaradi tega so sestavili volilni imenik na podlagi ljudskega štetja iz l. 1934. Kakor rečeno, ni štetje ni bilo brezhibno, vendar druge možnosti ni bilo. 1000 pomožnih uradnikov mestne občine je delalo 2 dni in 2 noči, da so iz ogromnega milijonskega števila dunajskih prebivalcev izbrali imena češkoslovaških volilcev. Potem pa je vzel zadevo v roke propagandni češki odbor, ki je začel s polno paro. Tudi dunajski Čehi so pokazali odlično disciplino in zavednost. Propagandna zborovanja so bila tako obiskana, da so jih morali podvojiti, delavci in obrtniki so se javljali za pomožno službo ter so vršili agitacijo od osebe do osebe. Dasi so imeli Čehoslovaki premalo volilšč ter so komaj zmogli v pravem času odpraviti vse glasovalce, je bil rezultat volitev odličen. Od 24.000 volilcev jih je glasovalo 23.200, od tega pa 30 z »ne«, 30 glasovnic pa je bilo neveljavnih. Zopet je manjšina posekala večino ter je med dunajskimi okraji češkoslovaški okraj Favoriten prvi glede oddaje in pa »ja« glasov.

Glavna skrb manjšin — šolstvo!

Manjšinsko vprašanje je bilo v Avstriji regulirano s saintgermainsko pogodbo odnosno za češkoslovaško manjšino s pogodbo v Brnu. Na se Avstrija glede slovenske manjšine na Koroškem ni držala pogodbe, zadeve ne spreminja. Nemčija pa je mirovne pogodbe odpovedala in s tem tudi mednarodne obveze napram manjšinam. Uredila pa je vprašanje svojih manjšin (zlasti s Poljsko) z bilateralnimi pogodbami. Sedaj nastopa položaj, da bi bila na pr. nemška manjšina v naši državi zaščiten, ker Jugoslavija še priznava pogodbo v St. Germainu, v Nemčiji pa bi bili rojaki naše krvi brez zakonite zaščite. Toda upanje je, da bo enako kakor s Poljsko, Nemčija z bilateralno pogodbo uredila šolsko vprašanje tudi za Slovence in Hrvate. Tudi še ni znano, ali se bodo narodne manjšine na teritoriju bivše Avstrije pridružile Društvu manjšin v Nemčiji. Omenjeno organizacijo tvorijo v Nemčiji Lužički Srbi, Poljaki, Danci in Litvini. Prav tako je še odprto vprašanje, kdo naj poda iniciativo za ureditev vprašanja manjšin iz bivše Avstrije v novi državi. Ali manjšine same, ali države z njihovo narodnostjo, ali pa naj se čaka na odločitev, ki jo bo izvršila tozadevno Nemčija. Vsekakor bo pa treba delati hitro, ker se vsi preureditve Avstrije z bliskovito naglico in bi bilo pozneje težko korigirati morebitne napake, ki bi morda nastale.

† Inž. Alojzij Praschniker

V noči od 11. na 12. aprila je umrl na Dunaju odlični sin naše domovine; upokojeni ravnatelj južne železnice in inženir g. Alojzij Praschniker. Pokojnik je bil rojen 18. aprila 1837 v Mekinjah pri Kamniku kot sin leta 1899 umrlega, eplošno znanege veleposetnika in tovarnarja, in je torej dosegel visoko starost malone 81 let. Posvetil se je inženirskemu stanu ter vstopil v službo pri južni železnici, pri kateri se je zaradi svoje nadarjenosti povzpela do časti ravnatelja in je kot tak okrog leta 1920 stopil v zaslužni pokoj. Poročil se je v Gradcu leta 1883 z blago, še živečo, leta 1860 rojeno gospo Valerijo Korab, s katero se je z vrnjo ekrbjo posvetil svoji družini. Iz tega srečnega zakona je šest še živčih otrok (štirje sinovi in dve hčeri), od katerih si je najčastnejše mesto priboril leta 1884 rojeni g. dr. Kamilo, ki je predaval arheologijo na nemških univerzah v Pragi in v Jeni, sedaj pa predava že nekaj let na Dunaju in je s svojimi spisi in izkopavanji zaslovel med znanstvenim svetom. — Rajnik je bil mož poštenjak, ki ni poznal zahrtnosti. Posebno ga je odlikovala velika ljubezen do rojstnega kraja; še zadnje čase je želel, da bi vsaj še enkrat videl ljubljene Mekinje; a to mu žal ni bilo dano, in bo njegovo truplo na Dunaju na centralnem pokopališču čakalo vstajenja od mrtvih. Odkar je živel v pokoji, je redno do predlanskega leta poletne mesece preživel na svojem lepem posestvu v Mekinjah, dasi je v novembru leta 1934 od kapi zadet deloma ohromel po levi strani telesa. Sicer pa je bilo njegovo bivališče že veliko let na Dunaju.

Marsikak Slovenec se ga bo hvaležno spominjal, ker mu je pomagal do službe ali mu je zboljšal njegov socialni položaj, četudi — kakor je sam tu in tam potožil — jih ni manjkalo, ki so mu dobroto povračevali s plačilom tega sveta — z nevaležnostjo. Pokojnik je bil vedno veren sin katoliške Cerkve in je tudi svojo družino vzgajal v tem duhu ter se je na smrt lepo pripravil s prejemom svetih zakramentov. Bog mu bodi bogat plačnik za vsa njegova obilna dobra dela! Vsem njegovim preostlim pa bodi izraženo naše globoko sožalje!

Nj. kr. Vis. kneginja Olga na obisku v strežniški šoli Rdečega križa v Belgradu.

C 14 Povsod preizkušena, vedno zanesljiva!

Guma tudi za najtežjo uporabo.
Mogoča največja sigurnost proti spolzkosti vsled globokega profila.
Zmanjšana toplota v gumi vsled vdolane zaščite proti razgrevanju.

Continental

Zastopstva v Dravski banovini: A. GOREC d. z o. z., Ljubljana - Ing. FERD. FRIEDAU, Maribor

